

NOTATKA

z posiedzenia Komisji Rodziny i Polityki Społecznej

Data posiedzenia: 16 czerwca 2009 r.

Nr posiedzenia: 93

Posiedzeniu przewodniczył: senator Mieczysław Augustyn – przewodniczący komisji.

Porządek posiedzenia: Usprawnienie procedur adopcyjnych

1. Informacja Ministerstwa Sprawiedliwości o prawnym zabezpieczeniu adopcji oraz o działaniach ministerstwa w zakresie usprawnienia procedur adopcyjnych.
2. Informacja Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej o prawnych, społecznych i instytucjonalnych barierach adopcji w Polsce i adopcji zagranicznej.
3. Adopcja i jej procedury z perspektywy ośrodków adopcyjnych.
4. Proces adopcji z perspektywy placówki opiekuńczo-wychowawczej

- W posiedzeniu uczestniczyli: – senatorowie członkowie komisji: Łukasz Abgarowicz, Małgorzata Adamczak, Mieczysław Augustyn, Kazimierz Jaworski, Piotr Kaleta, Stanisław Kogut, Rafał Muchacki, Jan Rulewski,
- zaproszeni goście:
    - Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej:
      - podsekretarz stanu Marek Bucior,
      - dyrektor Departamentu Świadczeń Rodzinnych Alina Wiśniewska,
      - specjalista w Departamencie Świadczeń Rodzinnych Aleksandra Brodzka,
      - starszy specjalista w Departamencie Świadczeń Rodzinnych Aleksandra Kowalczyk,
    - Ministerstwo Sprawiedliwości:
      - podsekretarz stanu Zbigniew Wrona,
      - sekretarz Komisji Kodyfikacyjnej sędzia Robert Zegadło,
      - dyrektor Departamentu Legislacyjno-Prawnego Jan Bołonkowski,
      - sędzia w Departamencie Legislacyjno-Prawnym Ewa Korszeń,
      - sędzia w Departamencie Sądów Powszechnych Jolanta Zagajewska,
    - Biuro Rzecznika Praw Dziecka:
      - dyrektor zespołu Katarzyna Czaj,
      - specjalista Agnieszka Temczyk,
    - Ministerstwo Edukacji Narodowej:
      - zastępca dyrektora Departamentu Zwiększania Szans Edukacyjnych Elżbieta Majchrowicz,
      - radca ministra Beata Pawłowska,
    - Komenda Główna Policji:
      - specjalista w Wydziale ds. Nietletnich, Patologii i Profilaktyki Biura Prewencji Dorota Dziubińska,
      - dyrektor Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego TPD Warszawa Monika Jagodzińska,
      - dyrektor Katolickiego Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego

- w Warszawie Zofia Dłutek,
- dyrektor Ośrodka Adopcyjno Opiekuńczy w Pile Barbara Grenda,
  - przewodniczący Towarzystwa „Nasz Dom” Tomasz Polkowski,
  - dyrektor Domu Dziecka w Liskowie Iwona Michniewicz,
  - dyrektor Interwencyjnej Placówki Opiekuńczej w Otwocku Dorota Polańska,
  - dyrektor Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego w Koszalinie Leszek Jęczkowski,
  - dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gostyniu Mirosław Sobkowiak,
  - dyrektor Publicznego Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego w Warszawie Bożena Sawicka,
  - dyrektor Krajowego Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego TPD Barbara Passini,
  - pani Justyna Olejnik,
  - pan Rajmund Olejnik,
  - pan Tadeusz Lis.

Przebieg posiedzenia:

Ad. 1–4 Posiedzenie odbyło się na wniosek senator Małgorzaty Adamczak.

Zdaniem senatorów system opieki nad dzieckiem znajdującym się poza biologiczną rodziną nadal nie odpowiada standardom związanym z rodzinnymi formami opieki i wciąż zbyt duża liczba dzieci przebywa w placówkach opieki instytucjonalnej, których liczba powinna być zredukowana do minimum. W tym stanie rzeczy adopcja jest najlepszą z możliwych form zagwarantowania opieki dziecku i jego rozwoju. Zbyt duża liczba dzieci ma nieuregulowany status prawny, co obraca się przeciwko ich dobru, negatywnie wpływa na ich rozwój i niepotrzebnie wydłuża okres oczekiwania na przysposobienie w rodzinie.

Informacje o prawnym zabezpieczeniu adopcji oraz o działaniach Ministerstwa Sprawiedliwości w zakresie usprawnienia procedur adopcyjnych przedstawili podsekretarz stanu Zbigniew Wrona oraz sekretarz Komisji Kodyfikacyjnej, sędzia Robert Zegadło. Wbrew powszechnemu przekonaniu procedury adopcyjne w Polsce nie trwają zbyt długo. Czas trwania postępowania we wszystkich rodzajach przysposobień wyniósł w roku 2006 ok. 2,8 miesiąca; nieznacznie wydłużył się w roku 2008 do 3,2 miesiąca, co tłumaczy się zwiększeniem liczby wniosków adopcyjnych. Minister zapewnił, że prace legislacyjne w resorcie przyczynią się do oczekiwanych zmian.

Informację Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej o prawnych, społecznych i instytucjonalnych barierach adopcji w Polsce przedstawili podsekretarz stanu Marek Bucior oraz dyrektor Alina Wiśniewska. Problemem jest – na co zwrócił uwagę minister – nie czas trwania postępowania w sprawach o przysposobienie, lecz nieuregulowany status prawny dzieci, które mogłyby być adoptowane oraz trwające bardzo długo postępowanie o pozbawianie praw rodzicielskich. Innym problemem jest niezgłaszanie do adopcji dzieci z uregulowaną sytuacją prawną przez odpowiednie placówki w trybie natychmiastowym. Adopcja krajowa jest ograniczana także oczekiwaniami potencjalnych rodziców, którzy nie chcą przysposabiać dzieci starszych, chorych lub z dysfunkcjami i deficytami rozwojowymi. Dzieci te są częściej adoptowane przez obywateli innych państw (adopcja zagraniczna). Ograniczeniem adopcji zagranicznej jest długi okres trwania procedur adopcyjnych (ok. 1 roku), a także dylematy związane z rozdzielaniem rodzeństw. Poważne ograniczenia w adopcji krajowej wynikają z braku swobody małżeństw w wyborze ośrodka adopcyjnego na terenie całego kraju (swoista rejonizacja), restrykcyjne kryteria obowiązujące kandydatów na rodziców związane z poziomem ich dochodów, zamożności czy wyposażenia mieszkania.

Problemy adopcji i stosowania procedur przez ośrodki adopcyjne omówiła Barbara Grenda, dyrektor Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego w Pile. Zwróciła uwagę na to, iż przekazanie powiatom w 2004 r. zadań związanych z adopcją nie było fortunnym rozwiązaniem. Powiaty nie mają wystarczających środków finansowych na realizację tego zadania, brakuje odpowiednich przepisów prawnych usprawniających adopcję, brakuje także narzędzi badawczych weryfikujących przydatność kandydujących rodzin. Zbyt wiele kwestii jest nieuregulowanych i w konsekwencji

brakuje wielu standardów postępowania, które obowiązywałyby w całej Polsce. Ośrodki adopcyjne należy przenieść do struktur samorządu wojewódzkiego lub wojewody i jak najszybciej z informatyzować obieg dokumentów i bazy danych w całym kraju. Adopcja zagraniczna powinna być zredefiniowana, zaś pozbawianie praw rodzicielskich jest zbyt opieszale i w efekcie szkodzi dobru dziecka.

Proces adopcji z perspektywy placówki opiekuńczo-wychowawczej przedstawiła Iwona Michniewicz, dyrektor Domu Dziecka w Liskowie. Autorka wystąpienia krytycznie oceniła stan opieki instytucjonalnej nad dzieckiem w Polsce. Jej zdaniem ten rodzaj opieki uczy dzieci życiowej bezradności i postaw roszczeniowych, które stanowią bariery w społecznym dojrzewaniu wychowanków domów dziecka i w późniejszym dorosłym życiu.

W dyskusji zwracano m.in. uwagę na potrzebę zlikwidowania domów dziecka (sen. P. Kaleta); potrzebę przyspieszenia procesu adopcji (sen. R. Muchacki) oraz potrzebę wspierania rodziny przez państwo.

W posiedzeniu uczestniczyli małżonkowie Justyna i Rajmund Olejnikowie, którzy przedstawili własne doświadczenia w zaadoptowaniu dziecka. Obecny system ich zdaniem nie ułatwia adopcji, a często do niej zniechęca.

Zofia Dłutek, dyrektor Katolickiego Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego w Warszawie, podkreśliła że polskie prawo adopcyjne nie dość uwzględnia interes i dobro dziecka, nie dostarcza dostatecznych narzędzi do przysposobienia dziecka i niewielką wagę przywiązuje do szkolenia rodziców będących kandydatami.

Senator M. Augustyn, przewodniczący komisji, zadeklarował wsparcie działań ustawodawczych resortów sprawiedliwości i pracy w przygotowaniu nowych przepisów związanych z adopcją. Jak podkreślił senator M. Augustyn, słabością polskiego wymiaru sprawiedliwości i wielu rozwiązań systemowych w omawianym zakresie regulacji ustawowych jest nie tyle brak przyzwoitego prawa, co jego słaba egzekucja.

Konkluzja: Komisja będzie kontynuować prace nad ww. problematyką.

W posiedzeniu komisji nie uczestniczyły osoby wykonujące działalność lobbingsową.